

DOI: 10.31648/kpp.9830

Jakub Sychowiec

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ORCID: 0009-0008-4497-5869

sychowieckuba@gmail.com

Problematyka podstaw normatywnych oraz porządku obrad pierwszego posiedzenia Sejmu RP

Wstęp

Pierwsze posiedzenie Sejmu RP nowej kadencji jest ważnym wydarzeniem, zarówno z powodów politycznych, jak i prawnych. Z jednej strony stanowi „nowe otwarcie” w życiu publicznym, związane z kształtowaniem się większości parlamentarnej, z drugiej zaś odgrywa doniosłą rolę ustrojową. Rangi inauguracyjnemu zebraniu się nowo wybranych posłów dodaje uroczysty charakter posiedzenia, przejawiający się odśpiewaniem hymnu państwowego, wystąpieniem Prezydenta RP oraz obecnością wielu ważnych gości (krajowych i zagranicznych). Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wybranych zagadnień związanych z posiedzeniem Sejmu otwierającym nową kadencję. Przez wzgląd na ograniczony charakter pracy, jej przedmiotem będzie, po pierwsze, problematyka podstaw normatywnych pierwszego posiedzenia Sejmu, w tym rola zwyczaju oraz praktyki parlamentarnej, po drugie, wskazanie na czynności, które izba niższa musi podjąć w jego toku. Nie będą natomiast objęte zakresem artykułu inne zagadnienia powiązane z rzeczoną tematem np. czynności fakultatywnie podejmowane przez Sejm czy rola i znaczenie Marszałka-Seniora. W związku ze wskazanymi ramami opracowania można postawić następujące pytania badawcze: jakie są podstawy normatywne pierwszego posiedzenia Sejmu RP? Jaką rolę w kształtowaniu pierwszego posiedzenia izby niższej parlamentu odgrywa zwyczaj oraz praktyka parlamentarna? Jakie czynności musi podjąć Sejm w toku inauguracyjnego zebrania się posłów nowej kadencji?

Podstawy normatywne pierwszego posiedzenia Sejmu RP

Jedną z gwarancji realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego jest obowiązek działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa¹. Jak zauważa Jan Zimmermann, zobowiązanie wyrażone w art. 7 Konstytucji RP² składa się w istocie z dwóch elementów: konieczności podejmowania czynności w sposób niesprzeczny z jakimkolwiek fragmentem porządku prawnego (zasada praworządności) oraz wymogu istnienia normy upoważniającej do określonej aktywności organu (zasada legalności)³. Nie ulega wątpliwości, że zakres stosowania analizowanego standardu konstytucyjnego rozciąga się na każdy organ władzy publicznej, w tym na organy władzy ustawodawczej⁴. Oznacza to, że Sejm RP, obradując w czasie swojego inauguracyjnego posiedzenia, obowiązany jest do przestrzegania norm prawnych wyznaczających sposób funkcjonowania izby w trakcie zebrania się posłów nowej kadencji po raz pierwszy. Uznając powyższe zagadnienie za podstawowe, należy dokonać analizy problematyki źródeł prawa, które stanowią podstawy normatywne dla czynności podejmowanych w związku z pierwszym posiedzeniem Sejmu.

Podstawowe znaczenie mają w tym zakresie przepisy Konstytucji RP. Ich prymarny charakter wynika – z jednej strony – z zasady nadrzędności Konstytucji RP oraz z konieczności stosowania jej postanowień w sposób bezpośredni⁵, z drugiej zaś – z obowiązku prowadzenia prokonstytucyjnej wykładni przepisów prawa⁶. Dokonując przeglądu norm ustawy zasadniczej, które wprost lub w sposób pośredni odnoszą się do zagadnienia pierwszego posiedzenia Sejmu RP, zasadne wydaje się dokonanie ich podziału na trzy grupy.

Na początku należy wyróżnić normy konstytucyjne regulujące sposób zwołania inauguracyjnego posiedzenia izby niższej polskiego parlamentu (dalej: normy organizacyjne). Trzeba do nich zaliczyć art. 98 ust. 5, art. 109 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 2 Konstytucji RP. Dwa pierwsze z wymienionych przepisów regulują termin, w którym

¹ Zdaniem M. Granata relacja zasady demokratycznego państwa prawnego do zasady praworządności jest taka, że druga z wymienianych zasad „wciela wartości państwa prawnego” – zob. M. Granat, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2019, s. 90. Podobny pogląd wyrażał również w swoich orzeczeniach Trybunał Konstytucyjny – zob. J. Sozański, *Zasada demokratycznego państwa prawnego w polskiej praktyce prawnej*, „Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula” 2014, nr 4, s. 32.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.).

³ J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018, s. 122. Warto wskazać, że zagadnienie związania państwa własnym prawem stanowi szczególnie przedmiot zainteresowania teorii i filozofii prawa – zob. np. G. Radbruch, *Filozofia prawa*, tłum. E. Nowak, Warszawa 2012, s. 193–199; H.L.A. Hart, *Pojęcie prawa*, tłum. J. Woleński, Warszawa 2020, s. 132–148.

⁴ Tzn. Sejm i Senat (zob. art. 10 ust. 2 Konstytucji RP).

⁵ Zob. art. 8 Konstytucji RP. Obowiązek bezpośredniego stosowania przepisów Konstytucji RP nie ma jednakże charakteru bezwzględny, bowiem sama konstytucja może w tym zakresie „stanowić inaczej”. Szerzej o problematyce bezpośredniego stosowania Konstytucji zob. J. Jaskiernia, *Spór o reguły bezpośredniego stosowania Konstytucji RP*, [w:] R. Balicki, M. Jabłoński (red.), *Dookoła Wojtek... Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, Wrocław 2018, s. 87–101.

⁶ Obowiązek prokonstytucyjnej wykładni prawa jest powszechnie przyjmowany w doktrynie i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego – zob. L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2014, s. 127–130 i przytoczone tam orzecznictwo.

Prezydent RP zobowiązany jest zwołać pierwsze posiedzenie Sejmu⁷, ostatni zaś wskazuje, że zwołanie pierwszego posiedzenia Sejmu stanowi prerogatywę prezydencką, a zatem akt urzędowy wydawany w tym zakresie przez głowę państwa nie wymaga kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów⁸.

Drugą grupę stanowią te normy, które związane są z umożliwieniem ukonstytuowania się Sejmu jako organu władzy ustawodawczej. Jak zauważa Piotr Czarny, wskazany organ jest zdolny do podejmowania działań prawnych w momencie ukształtowania się jego składu osobowego (tj. po złożeniu ślubowania poselskiego) oraz po wyborze władz izby⁹. Jak podkreśla, „są to minimalne działania, które pozwalają mówić o Sejmie jako organie państwa zdolnym wykonywać swoje konstytucyjne i ustawowe obowiązki”¹⁰. Oznacza to, że do drugiej grupy zaliczyć należy art. 104 ust. 2 i 3 oraz art. 110 ust. 1 Konstytucji RP. Nie bez znaczenia jest w tym kontekście również regulacja art. 112, wprowadzająca do polskiego systemu prawnego zasadę autonomii prac parlamentu, zgodnie z którą to Sejm ma kompetencję do szczegółowego unormowania trybu powoływania oraz działalności jego organów.

Ostatnią zaś grupę stanowią przepisy regulujące podejmowanie przez izbę niższą określonych działań w toku pierwszego posiedzenia (innych niż związanych z jej ukonstytuowaniem się). W tym kontekście należy odwołać się do art. 162 ust. 1 oraz art. 199 ust. 1 Konstytucji RP. Pierwszy z nich nakłada na Prezesa Rady Ministrów obowiązek złożenia dymisji Rady Ministrów na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu. Drugi wskazuje kompetencję wspomnianego organu do wyboru dwóch zastępców przewodniczącego oraz 16 członków Trybunału Stanu. Oba wskazane uprawnienia zostaną szerzej zanalizowane w dalszej części pracy.

Kolejnym źródłem prawa, regulującym sposób funkcjonowania Sejmu w czasie otwierającego nową kadencję posiedzenia, są ustawy. Pełnią one rolę służebną względem przepisów Konstytucji RP, doprecyzowując jej postanowienia. Zasadne wydaje się być dokonanie w tym kontekście podziału tego rodzaju aktów normatywnych na dwie kategorie. Do pierwszej należy zaliczyć te ustawy, których materia odnosi się bezpośrednio do rzeczonyj problematyki. Jako przykład można podać ustawę o Trybunale

---

⁷Zasadniczo pierwsze posiedzenie Sejmu powinno zostać zwołane w terminie 30 dni od dnia wyborów. W przypadku skrócenia kadencji Sejmu termin ten wynosi 15 dni od daty przeprowadzenia przedterminowych wyborów parlamentarnych. Warto w tym miejscu nadmienić, że w doktrynie prawa konstytucyjnego zwraca się uwagę, że pierwsze posiedzenie Sejmu i Senatu powinno mieć miejsce w ciągu 30 dni od dnia wyborów, ale zarazem nie wcześniej niż przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji – E. Gierach, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz do art. 8–243*, 2016, Legalis, komentarz do art. 109, IV pkt 2.

⁸Zwołanie pierwszego posiedzenia następuje w formie postanowienia (art. 142 ust. 2 Konstytucji RP); przykładowo zob. postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 listopada 2023 r. w sprawie zwołania pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 1208).

⁹P. Czarny, *Na temat niektórych aspektów proceduralnych pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 122–123. Wskazane czynności będą przedmiotem analizy w dalszej części pracy.

¹⁰Ibidem, s. 123.

Stanu¹¹. Zgodnie z art. 14 tej ustawy Trybunał Stanu zostaje wybrany na pierwszym posiedzeniu Sejmu na okres jego kadencji, z tym, że zachowuje on swoje kompetencje do czasu wyboru nowego składu Trybunału Stanu. Przytoczony przepis wprost nakłada na Sejm obowiązek wyboru członków Trybunału w czasie pierwszego posiedzenia, dlatego dopuszczalne jest zakwalifikowanie powyższej ustawy do pierwszej z wyróżnionych kategorii¹². Do drugiej natomiast przynależą regulacje, które w sposób pośredni powiązane są z pierwszym posiedzeniem Sejmu. Przykładowo można wskazać na ustawę o wykonywaniu mandatu posła i senatora¹³. Jak wcześniej wspomniano, elementem koniecznym do ukonstytuowania się izby niższej parlamentu jest ukształtowanie się jego składu osobowego, które odbywa się poprzez złożenie ślubowania poselskiego. Zasady dokonania powyższej czynności przez posłów-elektów zostały określone w sposób szczegółowy w art. 2 przytoczonej ustawy. Skoro nowo wybrany członek parlamentu składa ślubowanie zazwyczaj na pierwszym posiedzeniu izby¹⁴, do której został wybrany, to należy uznać, że unormowanie przytoczonego powyżej przepisu ustawowego odnosi się, przynajmniej pośrednio, do sposobu funkcjonowania Sejmu w czasie jego pierwszego posiedzenia. Trzeba jednak wskazać, że bezpośrednio do pierwszego posiedzenia odnosi się ust. 4 cytowanego artykułu ustawy.

Istotną rolę w zakresie rzeczonyj problematyki odgrywa również regulamin Sejmu¹⁵. Na początku warto wskazać, że jego charakter, jako źródła prawa, jest wyjątkowy. Szczegółowość regulaminu przejawia się na dwóch polach. Po pierwsze, podstawą jego wydania jest sama Konstytucja RP¹⁶, stanowiąc tym samym przejaw realizacji zasady autonomii parlamentu¹⁷. Po drugie, jak zauważa Sebastian Kubas, „status regulaminu Sejmu jako aktu normatywnego w konstytucyjnym systemie źródeł prawa budzi nadal wątpliwości doktrynalne, a także praktyczne”¹⁸. Ze względu na tematykę niniejszego opracowania problematyka wątpliwości związanych ze charakterem prawnym regulaminu Sejmu nie będzie dalej poruszana¹⁹. W tym miejscu warto jedynie przedstawić kilka podstawowych zagadnień związanych z wpływem regulaminu na pierwsze

¹¹ Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 762).

¹² Na marginesie warto zauważyć, że cytowany art. 14 ustawy o Trybunale Stanu doprecyzowuje przytoczany w poprzednim akapicie art. 199 ust. 1 Konstytucji RP.

¹³ Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1339 z późn. zm.).

¹⁴ W praktyce zdarzyć się może sytuacja, w której poseł-elekt nie złoży ślubowania w trakcie pierwszego posiedzenia Sejmu ze względu np. na stan zdrowia. W takim wypadku poseł-elekt składa ślubowanie na pierwszym posiedzeniu izby, na którym jest obecny.

¹⁵ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. M.P. z 2022 r., poz. 990 z późn. zm.), dalej: regulamin.

¹⁶ Zob. art. 112 Konstytucji RP.

¹⁷ O art. 112 Konstytucji RP, jako podstawie zasady autonomii parlamentu oraz o zakresie tej zasady, zob. E. Gierach, *Zasada autonomii prac parlamentu w świetle przepisów Konstytucji RP z 1997 r. Wybrane zagadnienia*. „Zeszyty Prawnicze” 2012, nr 2, s. 9–20.

¹⁸ S. Kubas, *Regulamin Sejmu – problem demarkacji*, [w:] G. Kuca, M. Grzybowski (red.), *Ustroje – historia i współczesność. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Jackowi Czajowskiemu*, Kraków 2013, s. 495.

¹⁹ O statusie regulaminu Sejmu, jako aktu prawa wewnętrznego, zob. szerzej: M. Olszówka, *Konstytucyjny paradygmat aktu prawa wewnętrznego*, „Ius Novum” 2013, nr 2, s. 105–108.

posiedzenie Sejmu. Należy wskazać, że zagadnienie inauguracyjnego zebrania się nowo wybranych posłów zostało unormowane w odrębnej jednostce systematyzującej regulamin, tj. w rozdziale 1 działu I *Pierwsze posiedzenie Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*²⁰. Przedmiotem jego regulacji jest natomiast porządek obrad pierwszego posiedzenia, kompetencje Marszałka-Seniora Sejmu, zasady przeprowadzenia czynności związanych z ukonstytuowaniem się izby oraz przedłożenie dymisji Rady Ministrów przez Prezesa Rady Ministrów. Tak skonstruowana regulacja każe postawić następujące pytania:

- 1) Czy regulamin Sejmu w rozdziale 1 działu I zawiera wyłączny katalog czynności jakie mogą zostać podjęte w toku pierwszego posiedzenia izby niższej parlamentu?
- 2) Czy przepisy rozdziału 1 działu I w sposób całościowy i kompletny regulują tryb obrad pierwszego posiedzenia?

Wydaje się, że na oba pytania należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Jak słusznie zauważa P. Czarny „przepisy tego rozdziału [rozdziału 1 – przyp. J.S.] należy traktować jako ustanowienie pewnego minimalnego porządku dziennego pierwszego posiedzenia Sejmu. (...) Przepisy rozdziału 1 działu I nie normują w pełni procedury obowiązującej w trakcie pierwszego posiedzenia. Traktować je należy jako przepisy szczególne wobec przepisów działu II oraz działu III regulaminu, wyrażające pewną specyfikę procesu ukonstytuowania się nowo wybranego Sejmu”²¹. Podobny pogląd wyraziła Katarzyna Kubuj, zauważając, że przepisy regulaminu Sejmu stanowią pewną całość, a prawidłowe przeprowadzenie pierwszego posiedzenia nie byłoby możliwe bez skorzystania ze środków proceduralnych stosowanych w innych fazach postępowania parlamentarnego²². Konkludując, należy przyjąć za prawidłowe stanowisko prezentowane przez przytoczonych autorów. Warto wskazać, że przedstawione poglądy znajdują również oparcie w praktyce parlamentarnej oraz pośrednio w przepisach regulaminowych²³. Przykładowo w toku pierwszego posiedzenia Sejmu X kadencji został dokonany wybór przedstawicieli izby niższej do Krajowej Rady Sądownictwa, co nie jest wymagane przepisami rozdziału 1 działu I regulaminu²⁴.

Znaczącą podstawą w zakresie przeprowadzania czynności podczas pierwszego posiedzenia Sejmu jest również zwyczaj oraz praktyka parlamentarna. Mimo że ani zwyczaj, ani praktyka stosowania prawa nie zostały wymienione w konstytucyjnym katalogu źródeł prawa, to jednak ich wpływ na sposób procedowania parlamentu jest niebagatelny. Aby uzasadnić postawioną w poprzednim zdaniu tezę, warto przytoczyć

²⁰ Zob. art. 1–6a regulaminu.

²¹ P. Czarny, op. cit., s. 117.

²² K. Kubuj, *Na temat niektórych aspektów proceduralnych pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 128.

²³ Skoro – zgodnie z art. 1 ust. 4 regulaminu – przed wyborem Marszałka Sejmu mogą być rozpatrywane jedynie wnioski formalne, to konstrukcja tego przepisu „wymusza” odniesienie się do art. 184 regulaminu, który normuje zagadnienie wniosków formalnych (przepis ten umieszczony jest rozdziale 2 działu II *Obrady Sejmu*).

²⁴ Zob. głosowania w dniu 14 listopada 2023 r., pkt 7 obrad pierwszego posiedzenia Sejmu RP X kadencji, druki sejmowe nr 12–19.

przykłady czynności podejmowanych przez izbę niższą polskiego parlamentu w toku posiedzenia inauguracyjnego X kadencji Sejmu, których dokonanie nie wynika z przepisów obowiązującego prawa, lecz ze zwyczaju i z praktyki. Po pierwsze, odegrany został hymn państwowy²⁵; po drugie, miało miejsce wystąpienie Prezydenta RP²⁶; po trzecie, swoje przemówienia okolicznościowe wygłosili Marszałek-Senior²⁷ oraz nowo wybrany Marszałek Sejmu²⁸. Owe czynności, mimo że nie miały charakteru normatywnego (tj. nie kształtowały sytuacji prawnej określonej grupy podmiotów), to jednak pełniły istotną rolę o charakterze ceremonialnym oraz – w przypadku wypowiedzi Prezydenta RP oraz Marszałka Sejmu – wydaje się uzasadnione przyjąć, iż pełniły także pewną funkcję ustrojową. Na ich podstawie można ocenić, jakie czynności zamierzają w najbliższym czasie podjąć dwa podmioty, które usytuowane są na najwyższych miejscach w hierarchii władz państwowych. Ponadto mogą one służyć za miernik możliwości współpracy jednego z organów władzy wykonawczej z organem władzy ustawodawczej²⁹. Nie jest zatem zasadne kwalifikowanie słów wypowiedzianych przez głowę państwa oraz Marszałka Sejmu wyłącznie w charakterze wystąpień natury politycznej, ponieważ mogą one mieć w przyszłości doniosłe znaczenie dla ustroju państwa.

Podsumowując zagadnienie podstaw normatywnych pierwszego posiedzenia Sejmu RP, należy wskazać, że ich katalog ma charakter rozbudowany. Złożony jest bowiem z norm konstytucyjnych, ustawowych i regulaminowych. Ponadto trzeba wziąć również pod uwagę, że określone działania podejmowane podczas inauguracyjnego zebrania się posłów nowej kadencji są dokonywane nie na podstawie aktów wymienionych w konstytucyjnym katalogu źródeł prawa, lecz na mocy ustalonego zwyczaju lub praktyki parlamentarnej. Warto także podkreślić, że pierwsze posiedzenie Sejmu cechuje się pewną wyjątkowością na tle innych posiedzeń, ponieważ szereg czynności podejmowanych w jego trakcie jest izbie niższej niejako „narzucone” przez ustrojodawcę, co stanowi ingerencję w ogólną zasadę autonomii prac parlamentu. Jej elementem jest bowiem prawo Sejmu do samokształtowania swojego porządku obrad³⁰.

²⁵ Sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 listopada 2023 r. (pierwszy dzień obrad), Warszawa 2023, s. 3.

²⁶ Ibidem, s. 3–7. Należy zgodzić się z P. Czarnym, że w przypadku, w którym głowa państwa zabiera głos przed ukonstytuowaniem się izby (co miało miejsce w analizowanym przypadku), to nie można wówczas mówić o wygłoszeniu przez Prezydenta RP orędzia w trybie art. 140 Konstytucji RP. Jest tak dlatego, że adresatem orędzia może być Sejm w określonym składzie osobowym i w pełni zdolny do podejmowania czynności prawnych – zob. P. Czarny, op. cit. s. 122–123.

²⁷ Sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 listopada 2023 r. (pierwszy dzień obrad), Warszawa 2023, s. 7–8.

²⁸ Ibidem, s. 26–27.

²⁹ Inaczej mówiąc, na ich podstawie można wstępnie ocenić, czy współistnienie Sejmu i Prezydenta RP będzie przebiegało „w duchu” wzajemnej współpracy, czy też będzie miało charakter konfrontacyjny.

³⁰ Zob. art. 112 Konstytucji RP.

Czynności obligatoryjne pierwszego posiedzenia Sejmu RP

W toku pierwszego posiedzenia Sejm podejmuje szereg działań. Można je podzielić na obligatoryjne (tzn. takie, których dokonania wymagają przepisy prawa) oraz fakultatywne. Do pierwszej grupy przynależą: ślubowanie poselskie, wybór władz izby, złożenie dymisji Rady Ministrów przez Prezesa Rady Ministrów i wybór członków Trybunału Stanu. Ze względu na ograniczony charakter niniejszego artykułu, dalszym przedmiotem rozważań, w sposób ogólny, zostaną objęte czynności obowiązkowe.

Art. 2 regulaminu normuje, że posłowie na pierwszym posiedzeniu składają ślubowanie według roty zawartej w Konstytucji RP³¹. Uroczystość ślubowania przeprowadza Marszałek-Senior w ten sposób, że po odczytaniu rot ślubowania każdy z kolejno wywołanych posłów, powstawszy, wypowiada słowo „ślubuję” oraz – fakultatywnie – „Tak mi dopomóż Bóg”³². Posłowie nieobecni na pierwszym posiedzeniu oraz posłowie, którzy uzyskali mandat w trakcie trwania kadencji, swoje ślubowania składają na pierwszym posiedzeniu, na którym są obecni. W kontekście rot ślubowania wskazuje się, że poseł-elekt ma obowiązek wypowiedzieć słowo „ślubuję” w języku polskim. Jak zauważa Grzegorz Maroń, „należy przyjąć, że poseł ma obowiązek wypowiedzieć słowo »ślubuję« po polsku. Regulamin Sejmu nie mówi co prawda, jak w okresie II RP, iż językiem obrad izby jest język polski, ale brzmienie art. 104 ust. 2 Konstytucji *implicite* przesądza o formule słownej, jakiej ma użyć poseł, składając ślubowanie. Za wnioskiem takim przemawia także brzmienie ustawy z 7 października 1999 r. o języku polskim. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1: »Język polski jest językiem urzędowym konstytucyjnych organów państwa«. Z kolei art. 5 ust. 1 ustawy stanowi: Podmioty »wykonujące zadania publiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonują wszelkich czynności urzędowych oraz składają oświadczenia woli w języku polskim, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej«³³. Złożenie ślubowania lub jego odmowa pociąga za sobą szereg istotnych skutków prawnych. Ważne wypowiedzenie roty przysięgi skutkować będzie formalnym rozpoczęciem sprawowania mandatu poselskiego³⁴. Jest to istotne, ponieważ z tym momentem nowo wybrany parlamentarzysta może korzystać z pełni praw przyznanych mu na mocy Konstytucji RP lub ustaw (np. prawo do udziału w głosowaniach sejmowych, prawo do ubiegania się o pełnienie określonych funkcji w Sejmie). Jednocześnie jednak poseł zobowiązuje się do rzetelnego i sumiennego wykonywania swojego mandatu, do działania dla dobra państwa i obywateli oraz do

³¹Treść rot przysięgi została określona w art. 104 ust. 2 Konstytucji RP.

³²Na pierwszym posiedzeniu Sejmu X kadencji posłowie ślubowali według kolejności zgodnej z porządkiem miejsc na sali posiedzeń – zob. sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 listopada 2023 r. (pierwszy dzień obrad), Warszawa 2023, s. 8. W kontekście zwrotu „Tak mi dopomóż Bóg” warto wskazać, że w czasie swojego ślubowania poseł Grzegorz Braun użył formuły „Tak mi dopomóż Bóg w Trójcy Jedynej i wszyscy jego święci” – ibidem, s. 10.

³³G. Maroń, *Ślubowanie poselskie w polskim porządku prawnym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 10, s. 37.

³⁴P. Radziejewicz, [w:] P. Tuleja (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2023, Lex, komentarz do art. 104, pkt IV.

przestrzegania porządku prawnego. Wydaje się, że rota ślubowania powinna nijako „wymuszać” na posłach aktywny charakter wykonywanego mandatu. Można postawić pytanie, czy poseł, który w toku całej kadencji zachowuje się w sposób bierny (np. nie jest obecny na posiedzeniach plenarnych lub posiedzeniach komisji, nie zabiera ani razu głosu w dyskusji itd.), w rzeczywistości nie narusza ślubowania. Trudno bowiem taką postawę określić mianem „rzetelnego i sumiennego wykonywania mandatu”. Należy również podkreślić, że członek izby niższej polskiego parlamentu obowiązany jest do przestrzegania prawa. Można wywieść z tego obowiązku zakaz podejmowania czynności (np. głosowania za konkretnymi ustawami), jeżeli budzą one wątpliwości co do ich zgodności np. z Konstytucją RP. Poseł, wykonując swój mandat, powinien w pierwszej kolejności przestrzegać wartości zawartych w rocie ślubowania, zaś interes swojego środowiska politycznego lub swój interes prywatny nie może służyć za usprawiedliwienie dla podejmowanych przez niego działań. Rota ślubowania pełni zatem rolę pewnego wzorca postępowania dla każdego parlamentarzysty, zaś wszyscy obywatele mają prawo do weryfikowania, czy dana osoba faktycznie urzeczywistnia zawarte w niej wartości. Konsekwencje prawne ma również odmowa złożenia ślubowania. Konstytucja RP w art. 104 ust. 3 jednoznacznie przesądza, że odmowa złożenia ślubowania oznacza zrzeczenie się mandatu. Podobne unormowanie przewiduje ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Art. 2 ust. 4 wskazanej ustawy normuje, że uchylanie się od złożenia ślubowania w terminie trzech miesięcy od pierwszego posiedzenia Sejmu lub Senatu jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu posła lub senatora. Fakt zrzeczenia się mandatu stwierdza Marszałek Sejmu w drodze postanowienia³⁵. Od postanowienia przysługuje posłowi prawo do odwołania, które jest rozpatrywane przez Sąd Najwyższy³⁶. Podsumowując, zagadnienie ślubowania poselskiego, należy podkreślić, że nie jest ono jedynie pewnym gestem ceremonialnym, lecz związane są z nim (lub z jego brakiem) określone konsekwencje prawne. Zgodzić się przy tym trzeba z Ewelina Gierach, że „o prawidłowo złożonym ślubowaniu można mówić wyłącznie w sytuacji, gdy parlamentarzysta wygłosił pełną jego rotę. W konsekwencji uznaje się, że jakiegokolwiek zastrzeżenia co do treści roty powodują, że jest ono złożone nieskutecznie”³⁷.

Kolejnym punktem obowiązkowym pierwszego posiedzenia Sejmu jest wybór władz izby. Konstytucja RP przewiduje, że izba niższa wybiera zarówno Marszałka Sejmu, jak również wicemarszałków „ze swojego grona”, zastrzegając jednocześnie, iż tryb ich powołania określa regulamin Sejmu³⁸. Głosowanie w tym przedmiocie musi odbyć się

³⁵ Jak wcześniej wskazano, odmowa ślubowania jest równoznaczna z zrzeczeniem się mandatu. Regulacja ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2408) stanowi, że zrzeczenie się mandatu jest jednocześnie podstawą do jego wygaśnięcia (art. 247 § 1 pkt 4 Kodeksu wyborczego). Wygaśnięcie mandatu stwierdza Marszałek Sejmu na podstawie art. 249 § 1 Kodeksu wyborczego. Szerzej: K. Kubuj, *Opinia w sprawie postanowienia Marszałka Sejmu stwierdzającego wygaśnięcie mandatu poselskiego*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 139–146.

³⁶ Szczegółowy tryb postępowania zob. art. 250 Kodeksu wyborczego.

³⁷ E. Geirach, [w:], M. Safjan, L. Bosek (red.), op. cit., komentarz do art. 104, IV pkt 6.

³⁸ Zob. art. 110 i 112 Konstytucji RP.

po złożeniu przez posłów ślubowania i jest przeprowadzane przez Marszałka-Seniora³⁹. Powyższa regulacja jest logiczną konsekwencją szczególniego charakteru inauguracyjnego posiedzenia parlamentu. Aby bowiem mogło dojść do głosowania nad wyborem władz Sejmu, muszą istnieć podmioty uprawnione do oddania głosu. Regulamin nie przewiduje maksymalnej liczby osób mogących kandydować na urząd Marszałka. Ze względu jednak na to, że kandydata może zgłosić co najmniej 15 posłów, a każdy poseł uprawniony jest do poparcia tylko jednej kandydatury, to z rachunku matematycznego wynika, że osób ubiegających się o ten urząd może być w najbardziej skrajnym przypadku trzydzieści⁴⁰. W praktyce możliwa jest także sytuacja, w której nikt nie zgłasza chęci do piastowania funkcji przewodniczącego obrad. Wydaje się, że w takim przypadku zastosować należy art. 4 ust. 5 regulaminu, tj. procedurę wyborczą należy ponawiać do momentu skutecznego wyboru Marszałka. Aby dana osoba została wybrana, musi uzyskać bezwzględną większość głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów⁴¹. Jeżeli zgłoszono więcej niż jednego kandydata, a w pierwszym głosowaniu żaden kandydat nie uzyskał wymaganej większości, to przed kolejnymi turami głosowania usuwa się z listy nazwisko tego kandydata, który w poprzedniej turze uzyskał najmniejszą liczbę głosów⁴². Z wyborem Marszałka związane są dwa istotne zagadnienia. Po pierwsze, do momentu jego elekcji mogą być rozpatrywane tylko wnioski formalne, przy czym w doktrynie wskazuje się, że nie każdy wniosek formalny wymieniony w art. 184 regulaminu może zostać poddany pod głosowanie⁴³. Po drugie, z chwilą wyboru Marszałek-Senior przekazuje prowadzenie dalszych obrad nowo wybranemu Marszałkowi Sejmu. Konstytucja RP w art. 110 nakłada również na izbę niższą polskiego parlamentu obowiązek wyboru wicemarszałków. Przed jego dokonaniem Sejm podejmuje uchwałę w przedmiocie ich liczby. Pojawia się w tym miejscu pytanie, czy przepisy prawa nakładają w tym zakresie jakieś ograniczenia. Wydaje się, że ze względu na brzmienie wskazywanego powyżej zapisu konstytucyjnego, tj. „Sejm wybiera (...) wicemarszałków” (użyta jest liczba mnoga), należy przyjąć, iż musi być ich co najmniej dwóch⁴⁴. Zdaniem Bogusława Banaszaka „można się domyślić, że za takim rozwiązaniem [tj. nieokreśleniem w Konstytucji RP konkretnej dopuszczalnej

³⁹ Art. 4 ust. 1 regulaminu.

⁴⁰ Jeżeli pomnożymy 30 kandydatów przez 15 posłów popierających ich kandydaturę, to otrzymamy grupę 450 posłów. Oznacza to, że ewentualny 31 kandydat może uzyskać poparcie maksymalnie 10 posłów, nie spełniając przy tym wymogu regulaminowego.

⁴¹ Dotyczy to również sytuacji, w której zgłosił się tylko jeden kandydat. Większość ta oznacza co najmniej o jeden głos więcej od sumy pozostałych ważnie oddanych głosów, tzn. „przeciw” i „wstrzymujących się” – zob. M. Rulka, B. Wróblewski, *Większości konstytucyjne – wybrane problemy*, „Przegląd Sejmowy” 2019, nr 6, s. 107. Na marginesie można wspomnieć, że według stanu na 6 grudnia 2023 r. najwięcej głosów „za” (licząc od 1989 r.) uzyskał Marszałek Sejmu III kadencji Maciej Płażyński – 446 „za” na 449 głosujących (0 „przeciw”, 3 „wstrzymujących się”) – zob. Głosowanie nr 1, posiedzenie nr 1 z dnia 20 października 1997 r., <https://orka.sejm.gov.pl/SQL.nsf/glosowania?OpenAgent&3&1&1> (dostęp: 6.12.2023).

⁴² Art. 4 ust. 4 regulaminu. Jeżeli kilku kandydatów uzyskało tę samą najmniejszą liczbę głosów, usuwa się nazwiska wszystkich tych kandydatów.

⁴³ P. Czarny, op. cit., s. 121.

⁴⁴ Tak też: E. Gierach, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), op. cit., komentarz do art. 110, IV pkt 1.

liczby wicemarszałków – przyp. J.S.] przemawiają względy pragmatyczne determinujące przyznawanie tych stanowisk najsilniejszym ugrupowaniom parlamentarnym, jakie wyłonią się każdorazowo po wyborach⁴⁵. Do wyboru wicemarszałków stosuje się przepisy regulujące tryb wyboru Marszałka⁴⁶. Oznacza to, że dany kandydat musi uzyskać w głosowaniu bezwzględną większość głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Regulamin przewiduje również, że Sejm wybiera na pierwszym posiedzeniu dwudziestu sekretarzy (art. 6 ust. 1). Kandydatów na sekretarzy zgłasza Prezydium Sejmu⁴⁷. Sekretarze nie pełnią funkcji kierowniczych, lecz wspomagają prowadzącego obrady izby w ich sprawnym przeprowadzeniu⁴⁸.

Trzecią czynnością podejmowaną w toku inauguracyjnego zebrania się posłów nowej kadencji jest złożenie przez Prezesa Rady Ministrów dymisji Rady Ministrów⁴⁹. W doktrynie podkreśla się, że „artykuł 162 ust. 1 zakłada, że zebranie się nowo wybranego Sejmu na pierwsze posiedzenie (zob. art. 109 ust. 2 Konstytucji) powinno zawsze, tj. niezależnie od wyników wyborów, prowadzić do dymisji Rady Ministrów. Choć więc nie jest ona organem kadencyjnym, a jej członkowie są powoływani na czas nieokreślony, to Konstytucja wprowadza powiązanie między kadencją Sejmu a maksymalnym okresem pełnomocnictw rządu. Legitymacja demokratyczna (inwestytura parlamentarna), której udzieli Radzie Ministrów Sejm, traci swoje podstawowe znaczenie prawne wraz z zakończeniem kadencji Sejmu”⁵⁰. Z rzezonym zagadnieniem związane są dwa problemy. Pierwszy dotyczy niezbyt ścisłej regulacji art. 162 ust. 1 Konstytucji RP. Jak zauważa Dariusz Dudek, „sugeruje mianowicie [art. 162 ust. 1 Konstytucji – przyp. J.S.], że to ukonstytuowana izba parlamentu jest odbiorcą aktu dymisji”⁵¹. Tymczasem normy regulujące zasady procedowania w toku pierwszego posiedzenia Sejmu w żaden sposób nie wyłączają uprawnień Prezydenta RP do przyjęcia dymisji rządu. Należy zgodzić się z Bartoszem Szczerowskim, że „Prezydent RP jest jedynym organem, któremu premier może, w przypadkach przewidzianych przez konstytucję w art. 162 ust. 1 i 2 pkt 1–3, złożyć dymisję Rady Ministrów. Jest też jedynym podmiotem władnym tę dymisję przyjąć lub odmówić jej przyjęcia”⁵². W tym kontekście warto wskazać, że głowa państwa ma obowiązek przyjąć rezygnację gabinetu (art. 162 ust. 4 Konstytucji RP *a contrario*), powierzając mu jednocześnie dalsze wykonywanie obowiązków do czasu powołania nowej Rady Ministrów (162 ust. 3 Konstytucji RP). Akt urzędowy Prezydenta RP jest, w przedstawianym zakresie, zwolniony z obowiązku uzyskania kontrasygnaty

⁴⁵ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2021, Legalis, komentarz do art. 110, pkt 4.

⁴⁶ Zob. art. 5 ust. 6 regulaminu.

⁴⁷ Art. 6 ust. 2 regulaminu. Prezydium Sejmu tworzą Marszałek Sejmu oraz wicemarszałkowie (art. 11 regulaminu).

⁴⁸ Przykładowo sekretarze prowadzą listę mówców (art. 179 ust. 2 regulaminu) w sytuacji niemożności przeprowadzenia głosowania za pomocą środków elektronicznych, wspomagają prowadzącego obrady w policzeniu głosów oddawanych poprzez podniesienie ręki (art. 188 ust. 3 regulaminu).

⁴⁹ Art. 162 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6a regulaminu.

⁵⁰ P. Czarny, [w:] P. Tuleja (red.), op. cit., komentarz do art. 162, pkt 2.

⁵¹ D. Dudek, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), op. cit., komentarz do art. 162, V pkt 2.

⁵² B. Szczerowski, *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jako organ czuwający nad przestrzeganiem konstytucji*, 2016, Lex, pkt 3.2.1.3.

szefera rządu (art. 144 ust. 3 pkt. 12 Konstytucji RP). W celu uniknięcia wskazanych wątpliwości należy rozważyć zmianę brzmienia art. 162 ust. 1 Konstytucji RP oraz zbliżonego do niego treścią art. 6a regulaminu. W pierwszym przypadku zwrot „Prezes Rady Ministrów składa dymisję Rady Ministrów na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu” można zastąpić sformułowaniem „Prezes Rady Ministrów, na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu, informuje Sejm o przedstawieniu Prezydentowi Rzeczypospolitej dymisji Rady Ministrów”. Analogiczna zmiana mogłaby być dokonana we wskazanym przepisie regulaminu, tzn. zamiast zdania o treści: „W czasie pierwszego posiedzenia Sejmu ponadto Prezes Rady Ministrów składa dymisję Rady Ministrów”, zapis miałby następujące brzmienie: „W czasie pierwszego posiedzenia Sejmu Prezes Rady Ministrów informuje Sejm o przedstawieniu Prezydentowi Rzeczypospolitej dymisji Rady Ministrów”. Możliwe jest też przyjęcie tożsamego brzmienia art. 162 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6a regulaminu, które nawiązywałyby do proponowanych zmian.

Drugim zagadnieniem problemowym jest moment, w którym premier winien złożyć dymisję rządu. Jak podkreśla P. Czarny „prezes Rady Ministrów może złożyć dymisję Rady Ministrów w dowolnym momencie od chwili otwarcia, aż do zamknięcia pierwszego posiedzenia Sejmu. (...) Z regulaminu nie wynika jednoznacznie, którym punktem porządku dziennego winno być złożenie dymisji rządu. Wobec powyższego, kierując się zasadą współdziałania władz, trzeba przyjąć, iż Prezes Rady Ministrów może złożyć dymisję w dowolnym momencie ustalonym drodze porozumienia z Marszałkiem-Seniorem lub nowo wybranym Marszałkiem Sejmu”⁵³. Wydaje się, że przez wzgląd na naczelny cel pierwszego posiedzenia Sejmu, tj. ukonstytuowanie się izby, najkorzystniej byłoby, gdyby szef rządu wypełnił nałożony na niego konstytucyjny obowiązek po przeprowadzeniu ślubowania poselskiego oraz po wyborze władz Sejmu nowej kadencji. Trudno jednak mówić w tym zakresie o wypracowanej praktyce lub ustalonym zwyczaju parlamentarnym. Przykładowo w czasie pierwszego posiedzenia Sejmu IV kadencji Jerzy Buzek złożył dymisję po wyborze Marszałka⁵⁴, natomiast w toku inauguracyjnego posiedzenia Sejmu X kadencji Mateusz Morawiecki uczynił to po ślubowaniu poselskim⁵⁵.

Ostatnią czynnością obligatoryjną jest wybór przez Sejm zastępców przewodniczącego oraz członków Trybunału Stanu. Obowiązek ten nie wynika bezpośrednio z postanowień Konstytucji RP ani regulaminu, lecz z brzmienia art. 14 ustawy o Trybunale Stanu. Należy jednak podkreślić, że elekcja zastępców przewodniczącego oraz członków Trybunału Stanu nie musi nastąpić pierwszego dnia pierwszego posiedzenia⁵⁶. Wszyscy oni wybierani są w głosowaniu łącznym, chyba że Sejm postanowi

⁵³ P. Czarny, op. cit., s. 118.

⁵⁴ Ibidem, s. 122.

⁵⁵ Sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 listopada 2023 r. (pierwszy dzień obrad), Warszawa 2023, s. 16.

⁵⁶ A. Gajda, [w:] K. Grajewski, S. Steinborn (red.) *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, 2020, Lex, komentarz do art. 14, pkt 4. Przykładowo Sejm X kadencji dokonał tego 21 listopada 2023 r. podczas trzeciego dnia obrad – zob. sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 listopada 2023 r. (trzeci dzień obrad), Warszawa 2023, s. 68 i nast.

inaczej (art. 26 ust. 3 regulaminu). Wnioski w sprawie wyboru lub powołania przez izbę poszczególnych zastępców przewodniczącego i członków Trybunału mogą zgłaszać Marszałek Sejmu oraz grupa co najmniej 35 posłów (art. 30 ust. 1 regulaminu). Marszałek jest również obowiązany, aby pierwszego dnia pierwszego posiedzenia Sejmu ustalić termin złożenia wniosków o powołanie danego kandydata do wskazywanego powyżej organu⁵⁷. Treść normatywna przywoływanych przepisów nakazuje przyjąć, że podjęcie czynności związanych z wyborem składu osobowego Trybunału Stanu możliwe jest dopiero po ukonstytuowaniu się izby, a więc po odebraniu ślubowania poselskiego oraz wyborze Marszałka. Zgodnie z brzmieniem art. 199 Konstytucji RP Sejm dokonuje wyboru dwóch zastępców przewodniczącego oraz szesnastu członków Trybunału Stanu spoza grona posłów i senatorów. Ponadto zastępcy przewodniczącego oraz co najmniej połowa członków (tj. minimum 8) powinno mieć kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego. Oznacza to, że Sejm, mimo pewnej dowolności, nie ma całkowitej swobody w wyborze konkretnych osób na urząd sędziego Trybunału Stanu. Należy również wskazać, że przewidziana procedura nie obejmuje przewodniczącego, którym z urzędu jest pierwszy prezes Sądu Najwyższego⁵⁸. W doktrynie zwraca się jednocześnie uwagę na możliwe konsekwencje niewypełnienia przez Sejm rzezonego obowiązku. Z jednej strony podkreśla się, że już powołany sędzia zachowuje swoje kompetencje do czasu wyboru nowego składu Trybunału Stanu (art. 14 *in fine*). Z drugiej zaś niedokonywanie przez izbę elekcji zastępców przewodniczącego oraz członków Trybunału Stanu w toku pierwszego posiedzenia „spowodowałoby komplikacje, jeżeli chodzi o ocenę prawidłowości ich późniejszego wyboru, gdyż można byłoby stanąć na stanowisku, iż (...) wybór dokonany przez Sejm na drugim lub kolejnych posiedzeniach jest nieważny”⁵⁹.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania, należy odpowiedzieć na postawione we wstępie niniejszego opracowania pytania w sposób następujący – katalog źródeł prawa, w oparciu o które przeprowadzanie jest pierwsze posiedzenie Sejmu, ma charakter złożony, a w jego skład wchodzi, po pierwsze, przepisy Konstytucji RP. Polska ustawa zasadnicza normuje sposób zwołania pierwszego posiedzenia izby niższej parlamentu, wyznacza jego podstawowy cel (tzn. ukonstytuowanie się Sejmu jako organu władzy ustawodawczej) oraz w sposób pośredni lub bezpośredni kształtuje katalog czynności, które muszą być podczas inauguracyjnego zebrania się posłów podjęte. Drugim źródłem prawa są normy ustawowe, a trzecim – regulamin Sejmu, w szczególności jego rozdział 1 działy I. Uzasadnione wydaje się zatem stwierdzenie, że ustawodawca, dostrzegając szczególnie charakter pierwszego posiedzenia, ograniczył konstytucyjną zasadę autonomii parlamentu, w zakresie w jakim przyznaje ona Sejmowi swobodę w kształtowaniu

⁵⁷ Art. 30 ust. 3 pkt 3 regulaminu.

⁵⁸ Art. 199 ust. 2 Konstytucji RP.

⁵⁹ P. Czarny, op. cit., s. 125.

swojego porządku prac. Ponadto istotnym źródłem jest również zwyczaj oraz praktyka parlamentarna. Mimo że ani zwyczaj, ani praktyka stosowania prawa nie zostały uwzględnione w katalogu źródeł prawa, to jednak należy stwierdzić, iż współkształtują one sposób funkcjonowania Sejmu podczas pierwszego posiedzenia. W zakresie odpowiedzi na trzecie pytanie trzeba przyjąć, że przepisy prawa nakazują izbie niższej podjąć następujące czynności: przeprowadzenie ślubowania poselskiego, wybór władz Sejmu (w szczególności jego Marszałka), złożenie przez Prezesa Rady Ministrów dymisji Rady Ministrów oraz wybór dwóch zastępców przewodniczącego oraz członków Trybunału Stanu. Wszystkie inne działania mają charakter fakultatywny.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2012, Legalis.
- Czarny P., *Na temat niektórych aspektów proceduralnych pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6.
- Gierach E., *Zasada autonomii prac parlamentu w świetle przepisów Konstytucji RP z 1997 r. Wybrane zagadnienia*. „Zeszyty Prawnicze” 2012, nr 2.
- Grajewski K., Steinborn S. (red.), *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, 2020, Lex.
- Granat M., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2019.
- Hart H.L.A., *Pojęcie prawa*, tłum. J. Woleński, Warszawa 2020.
- Jaskiernia J., *Spór o reguły bezpośredniego stosowania Konstytucji RP*, [w:] R. Balicki, M. Jabłoński (red.), *Dookoła Wojtek... Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, Wrocław 2018.
- Kubuj K., *Na temat niektórych aspektów proceduralnych pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6.
- Kubuj K., *Opinia w sprawie postanowienia Marszałka Sejmu stwierdzającego wygaśnięcie mandatu poselskiego*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6.
- Kuca G., Grzybowski M. (red.), *Ustroje – historia i współczesność. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Jackowi Czajowskiemu*, Kraków 2013.
- Maroń G., *Ślubowanie poselskie w polskim porządku prawnym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 10.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2014.
- Olszówka M., *Konstytucyjny paradygmat aktu prawa wewnętrznego*, „Ius Novum” 2013, nr 2.
- Radbruch G., *Filozofia prawa*, tłum. E. Nowak, Warszawa 2012.
- Rulka M., Wróblewski B., *Większości konstytucyjne – wybrane problemy*, „Przegląd Sejmowy” 2019, nr 6.
- Safjan M., Bosek L. (red.), *Konstytucja RP, t. 2: Komentarz do art. 87–243*, 2016, Legalis.

- Sozański J., *Zasada demokratycznego państwa prawnego w polskiej praktyce prawnej*, „Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula” 2014, nr 4.
- Szczurowski B., *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jako organ czuwający nad przestrzeganiem konstytucji*, 2016, Lex.
- Tuleja P. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2023, Lex.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.).
- Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 762).
- Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1339 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2408).
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. M.P. z 2022 r., poz. 990 z późn. zm.)

Inne źródła

- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 listopada 2023 r. w sprawie zwołania pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 1208).
- Sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 listopada 2023 r. (pierwszy dzień obrad), Warszawa 2023.
- Sprawozdanie stenograficzne z pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 listopada 2023 r. (trzeci dzień obrad), Warszawa 2023.

Issues of the first session of the Sejm of the Republic of Poland

Summary

The first session of the Sejm is a significant political and constitutional event. Its special character is manifested in many fields. The aim of the article is to present to readers two basic issues related to the inaugural meeting of the lower house of the Polish Parliament. The first one concerns the sources of law on which the first session of the Sejm is based. In this respect, the role of custom and parliamentary practice will also be discussed. The second issue is related to the actions that must be taken by the Sejm during its first session. The analysis carried out leads to the following conclusions: the catalog of sources of law on which the first session of the Sejm is based is complex and includes the Constitution of the Republic of Poland, acts

and the rules of procedure of the Sejm. In the context of the second issue, it should be noted that the lower house is obliged by law to ensure that, during the first sitting, the deputies' oath is taken, the authorities of the Sejm are elected, the resignation of the Council of Ministers is submitted by the Prime Minister, and two deputy chairmen and members of State Tribunal are elected.

Keywords: Sejm, constitution, parliament, State Tribunal, Speaker of the Sejm, Council of Ministers